

Tõsine humorist Valdo Jahilo

Valdo Jahilo nime on kuulnud ilmselt kõik eestlased. Ta on eesti loovtöötaja, ajakirjanik ja anekdoodikoguja. 1990. aastal lõpetas ta Tallinna 32. Keskkooli ning õppis pärast seda Tartu Ülikoolis ajakirjanikuks. Praegu töötab ta turunduskommunikatsiooni agentuuris Event Masters loovjuhina. Saame Valdoga kokku Event Masters'i kontoris, kus esialgu teeb ta mulle majas väikese tuuri ning räägib, millega seal tegeletakse. Seejärel võtame istet ühes hubases tööruumis ning hakkame rääkima sellest, mis meid kõige rohkem ühendab – koolist.



Valdo Jahilo.

Erakogu

on olemas, et sa ei käi koolis mitte õppimise, vaid seltskonna pärast, siis on kool enam kui asja ette läinud,“ leiab ta.

Keskkooliaega meenutab Valdo kui kõige ägedamat aega koolis üldse. See on aeg, mil inimesed on juba aktiivsed, igauhel on oma hobi, tekivad sõpruskonnad ja grupid, kellega koos toimetada. „Meil oli hästi hea, mõnus klass. Siamaani käime läbi, saame kokku ning teeme üle mõne aasta klassikokkutulekuid. Ma arvan, et kooliajal tekkinud sõprussidemed on ühed kõige tugevamad üldse,“ räägib Valdo.

Kõige olulisemaks osaks koolist peabki Valdo inimeste omavahelisi suhteid. Talle meenub rohkem tundideväline aeg, kus käidi koos pidudel või muid üritusi korraldamas. „Kool on tegelikult ju igav koht. Seal tuleb õppida, teha midagi, ei ole väga inspireeriv. Mida rohkem vahetunde ja tundidevälist aega põnevate tegevustega täita, seda rohkem söödavaks asi muutub.“

Koolihommikutel valdas teda alati positiivne tunne. „Tekkis selline mõnus ootus, et ei tea, mida põnevat täna võiks sõpradega koos ette võtta. Kui see tunne

Keskkooli lõpuklassides käis Valdo ka ajakirjandusringis ja tegi kaastööd Vikerraadio hommikuprogrammile. „Siis oli kasutada selline vana lintmakk, mis kaalus umbes 20 kilo ja oli väga keeruline. Kunagi ei teadnud, mis kvaliteediga see siis peale jääb ja kas olid ikka õige nupu alla vajutanud. Siis kandis kool veel Jakob Kunderi nime, kes oli väidetavalt positiivne sõjakangelane. Ma käisin suure lintmaki jututamas Jakob Kunderi võitluskaaslas, vanu sõjaveterane. Samamoodi mälestusi kogumas,“ räägib Valdo. Teoreetiliselt peaksid need linnud ka kusagil alles olema, kuid Valdo pole selles nii kindel. Ta arvab, et see oli linnukese kirja saamiseks. „No way, et keegi õpetaja seda kunagi läbi oleks kuulanud. Õnneks nii asjad enam ära ei kao nagu omal ajal.“

Lisaks mäletab ta, kuidas tema koolivennad said suure pahandusega hakkama ning poiste vanemad kutsuti kooli. Samuti ähvardati nad koolist välja visata. „Ühed vanema klassi poisid olid mingil põhjusel koolimajalt Eesti NSV lipu maha võtnud, võtsid sealt ülevalt ära ja panid kuhugi maja najale püsti seisma,“ meenutab ta.

Läks mõni aasta mööda ja kõik need, kes nõukogude väärtuste eest seisid, olid äkki kõige suuremad vabadusvõitlejad ja hakkasid rääkima hoopis teist juttu. „Ka õpetajate seas käis selline ideoloogiline muutus väga kiiresti läbi,“ räägib ta. „Need, kes enne sundisid meid minema Tõnismäele igavese tule juurde valvesse ning kui ei läinud, siis oli jälle mingisugune jama, et pandi käitumine mitterahuldav. Kui tuli Eesti aeg, siis nad silmasid õpilastega koos sedasama igavese tule monumenti ja kogu seda pioneeriaega, nii et hea, et nüüd selliseid ideoloogilisi jamasid ei ole. Saab kõike rääkida, kõike teha, mida kohane on teha ja ei pea midagi kartma,“ meenutab ta.

Lubas keemiaga mitte tegeleda

Lemmikõpetajaid oli Valdol kaks. Ta toob ka nimed välja. „Oli geograafia õpetaja Pihlak ja eesti keele õpetaja Peegel, eesnimesid ma kahjuks ei mäleta.“

Ühtegi halba õpetajat tema arvates ei olnud. „Lihtsalt nemad olid seda tüüpi, kes suhtlesid ka inimlikul pinnal õpilastega,“ selgitab Valdo. „Ei olnud nagu õpetaja ja õpilase vaheline suhe, vaid nad tundsid huvi ja rääkisid igasuguseid muid huvitavaid lugusid ainele juurde ja nendega oli enamikel hea klapp.“

Valdo on spordiga alati sina peal olnud. Seega oli tema lemmikaineks koolis loomulikult kehaline kasvatus. „Aga kui rääkida nüüd pärisainetest, siis mulle meeldisid küllaltki ajalugu, eesti keel ja kirjandus. Keskkoolis tekkis veel mingisuguseid aineid nagu ühiskonnaõpetus ja mingid muu asjad, aga need olid tavalised.“

Keemia oli aine, mis Valdole ei meeldinud. Keemiaõpetaja Evi Kalmetile andis Valdo tutipäeval lubaduse, mida ta pole siiani kordagi murdnud.

Keemiaõpetaja kutsus ta taharuumi, võttis nõobist kinni ja ütles: „Teate, Jahilo, kas Te saaksite mulle ühte asja lubada?“ Valdo vastas: „Jah, muidugi võin lubada, mis asi see on?“ „Lubage, et te mitte kunagi elus enam keemiaga ei tegele! Tänu sellele Te osutate Eesti rahva majandusele suure, suure teene.“ Valdo siis lubaski, et ta tõesti keemiat enam ei puuduta, sest see on tema jaoks saatanast.

Kõik ained kokku on üks tervik

Keemiast ei mäleta Valdo suurt midagi peale tähelühendite. Rohkem pole ka õnneks vaja olnud, sest ta on tegelenud rohkem humanitaarsete teemade ja aladega. Samas ei pea ta keemiat ega ka ühtegi teist ainet mõttetuks.

„See oli nagu üks tervik. Kui oled avatud meelega ja igalt poolt midagi nopid, siis seda suurem võimalus millegi külgejäämiseks on. Seda intelligentsemaks võid end pärast pidada.“

Igast aimest on tema sõnul elus vaja tegelikult vaid mõnda osa, sest need pole kuigi praktilise loomuga. Matemaatikas saab tema arvates igauks elus hakkama umbes kuni 4. klassi matemaatikaga. Keegi ei hakka mingit tangensit arvutama või mingisuguse prisma pindala, leiab ta.

„Igas aines on selliseid momente või suundi, mida sa õpidki õppimise pärast. Ma arvan, et praegu on ka või äkki on praegu vähem. Aga sinna ei saa midagi parata, see kuulubki hariduse juurde,“ arutleb Valdo.

Ta lisab, et ükski teadmine pole üleliia ning seda miinimumi, mida koolist saab, võiks ikka teada. „See sõltub õpetajatest. Kui nad suudavad veel nakatada inspiratsiooniga, et ise natukene veel juurde uurid või loed või vaatad, siis on see nagu täiskomplekt.“

Kolm söögivahetundi päevas

Kui jõudis kätte kasvuga, tekkis Valdol nagu igal teiselgi teismelisel meeletu söögiisu. Ta oleks peaaegu igal vahetunnil söömas käinud. „Lõpuks me kuidagi kauplesime välja variandi, et me ei käi ainult ametlikul vahetunnil söömas, vaid me saame süüa ka siis, kui algklassid sõid.“ Algklassidest jäi nimelt alati toitu järele ning seda nad söömas käisidki.

Nii said nad endale kaks söögivahetundi kaubeldud. Kust tuli kolmas? „Hiljem oli veel mingi pikapäeva söögivahetund. Me käisime ka seal veel toitu noolimas. Nii et ilma koolitoiduta me oleks ilmselt nälga surnud.“

Kolme söögivahetunni vahel käisid poisid ka kõrvalasuvast poes limonaadi ja saia ostmas. „See on noormeeste selline üldine häda, et nad kulutavad palju energiat ja tahavad palju energiat toidust saada,“ kommenteerib ta.

Kõige rohkem meeldisid Valdole koolis magustoidud, eriti karamelli- ja piimakissell. „Me küll nimetasime, nimetatakse ka praegu, neid kaameliokseks, kuna need on sellised võbelevad ja ei näinud väga apetiitsed välja, aga maitse oli super.“

Ta toob välja ka makaronid. „Makaronidele sai sel ajal piiramatus koguses juustu peale raputada ja vahel oligi vahetud enam-vähem pooleks,“ meenutab Valdo koolitoitu. Kõige vähem maitsetasid talle kalasupp ja -kotletid, sest nendes mõlemas leidis kalaluid. „Lihtsalt rõve oli süüa. Sööd ja sööd ja siis tunned, et mingi terav asi on suus.“

Üldiselt aga sobis kõik, sest kõht oli kogu aeg tühi.

Allveearheoloogist ajakirjanikuks

Algklassides oli Valdol kindel soov saada allveearheoloogiks. „Kusagil neljandast seitsmenda või kaheksanda klassini ma tahtsin saada detektiiviks või uurijaks,“ sõnab ta.

Keskooli künnisel hakkasid tekkima reaalsemad ained ja huvid. „Mul olid kindlad kaks plaani: saada kas ajakirjanikuks või näitlejaks, emba-kumba. Pärast see ajakirjandussuund jäigi peale, läksin ülikooli ajakirjandust õppima ja pärast töötasin kümnekond aastat ajakirjanikuna.“

Ka praegu teeb ta mõningaid kaastöid ning tunneb, et tegi omal ajal õige valiku. „Seal on vaja suurt suhtlusringkonda, laia silmaringi, olla pidevalt uudishimulik,“ räägib Valdo ajakirjanikule vajalikest isikuomadustest, mis tal ka endal olemas on.

Ülikooli sai ta kohe ühe raksuga sisse. Valdol oli olemas ka varuplaan – kui ajakirjandust õppima ei saa, siis läheb Viljandisse näitejuhtimist õppima, sest Tallinna Pedagoogikaülikooli tollel aastal näitlejaid vastu ei võetud. Kõik klappis õnneks suurepäraselt. „Sain kohe ülikooli ja ülikool läks ka ühe hooga. Ühtegi akadeemilist ei pidanud võtma, nii et ühe hooga lõpuni välja.“

Vabal ajal nalja ei tee

Avalikkusele on Valdo Jahilo tuntud kui humorist, kuid vabal ajal ega tööl ta tegelikult nalja ei tee. „Väga harva tuttavatele, sõpradele räägin nalju. Ma ei ole seltskonnalõvi tüüpi, et sisse astudes hakkavad naljad tulema ja kuulake ja vaadake mind.“

Talle meeldib anekdoote pigem koguda, avaldada ja toimetada, kui et vabal ajal neid esitada. Valdo ütleb, et kui tellitakse kuhugi nalja tegema, siis läheb hea meelega. „Aga kui ei maksta, siis ma ei ole naljamees. Vabal ajal ma olen tõsine mees.“

Kuidas siis jõudis tõsine mees anekdootideni? Ta ütleb, et huumor oli lihtne viis, kuidas saada seltskonnas tähelepanu ja respekti. „Panin tähele, et kui sa tead iga elujuhtumi või situatsiooni kirjeldamiseks mõnda tabavat nalja, siis sa oled alati nagu tehtud mees ja oodatud ning teised

peavad sinust lugu.“

Nii hakkaski Valdol nalju mälusoppidesse kogunema. Kirja panema ja füüsiliselt koguma hakkas ta neid alles ülikoolis, seega oli keskkool justkui ettevalmistus anekdootide kogumiseks. „Igaühel on oma hobi, mõni tunneb huvi markide kogumise vastu. See oli minu kutsumus,“ sõnab ta.

Valdo Jahilo on koos Erkki Kõluga püstitanud ka Guinnessi rekordi 61 tundi paaris anekdootide rääkimises. Eelmine rekord oli 60 tundi ning kuulus Tšiili humoristidele. Ettevalmistusteks kulus mitu kuud. Lõpuks saabuski aeg anekdootide rääkimiseks. „Me alustasime reede hommikul ja lõpetasime pühapäeva õhtul. Päeval rääkisime kordamööda, öösel kahetunniste vahedega, teine siis puhkas või magas sel ajal. Igas tunnis oli võimalik võtta maksimum viis minutit pausiaega.“

Kogu see aeg oli füüsiliselt väga raske. „Sõna otseses mõttes pärast 61 tundi oli keel villis. Kuna pidid nii palju rääkima, siis lihtsalt keel kulus piki hambaid valusaks.“

Maha lugeda anekdoote ei tohtinud, ainukese abivahendina olid lubatud märkmed. Anekdooti võis silmadega korraks üle vaadata, kuid lugema pidi peast. See leidis aset 1997. aastal. Valdo oletas, et teadis sel ajal peast aktiivses mälus kuskil 500-700 anekdooti, mida peast rääkida ja passiivses mälus võis neid olla mõni tuhat, mida peab meelde tuletama. „Tänapäeval muidugi on see arv sadades kordades väiksem, kuna vajadus puudub neid meeles pidada. On arvuti ja muud kanalid, selle asemel et pähe tuupida.“

Valdo on koos Erkkiga rääkinud anekdoote ka hüäänipuuris. Tegemist oli heategevuslikul eesmärgil raha kogumisega. Nad rääkisid seitse tundi inimeste öeldud märksõnade põhjal anekdoote. Hüäänipuuri oli valitud lihtsalt sellepärast, et see oli ainus vaba puur. Tegelikult üks inimene on ka ju inimeseloom ja võiks olla loomaaias esindatud. Muidugi mitte päris puuri pandult, aga omal erilisel intellektuaalsel moel.

„Meil oli pandud häält kõvendama väike helisüsteem ja need pärisloomad, kes seal hüäänipuuri kõrval olid, said sellest närvivapustuse ja poole päeva pealt tuli loomad siseruumidesse kinni panna,“ meenutab Valdo. Loomad ei olnud harjunud sellise lärmi ja jutuvadaga ja sellega, et nii palju inimesi neid korraga vaatab.

Inimesed tavaliselt tulevad, paar tükki seisavad, vaatavad lähevad edasi. Ei teki sellist ummikut. „Äkki tekkis aga mass,“ räägib Valdo. Loomad sattusid paanikasse ja talitajad pidid nad taharuumidesse rahunema viima. „See oli liiga suur tähelepanu nende jaoks. Me ei osanud seda ette näha.“

Eesti kui ideaalne koht

Valdo on olnud Eesti patrioot lapsest saati. „Ma arvan, et Eesti on suurepärane koht, kus ennast

teostada, elada, õppida, armastada ja vanaduses surra. Ma ei vahetaks Eestit ühegi teise koha vastu maailmas,” leiab Valdo. Nii palju, kui ta on ära käinud, on alati tekkinud koduigatsus ja soov tagasi tulla. “Ära võib käia, aga Eestit ei hülgaks küll mingi hinna eest.“

Eesti on tema arvates ideaalne paik. Kõige rohkem hindab ta siinseid inimesi. „Kui sa oled kellegagi hea kontakti saavutanud, siis on lihtne Eestis seda suhet väga pikalt edasi arendada. Inimesed on lahked ja avatud ja toetavad. Minu kogemuse põhjal üldjuhul küll,” leiab Valdo. Muidugi on erandeid, aga see näitabki, kas olla loomult optimist või pessimist. Valdo on aga optimist, nii et talle siin väga meeldib.

Ärge magage kooliaega maha!

Valdole meenub naljakas lugu kooliajast: „Minu klassivend, üks Martin, kes on paraku juba siit ilmast lahkunud, oli kooliajal väga kleenukene, nõrgukene. Tore poiss, aga füüsilised asjad ei olnud tema pärusmaa.”

Oli just saabunud võimlemise veerand ning oli vaja hüpata üle hobuse. Kõik enam-vähem said üle, aga Martin ei saanud. “Kehalise kasvatuse õpetaja, kes oli hilisem direktor, Henn Unt, andis valida, et heakene küll, sa ei suuda üle hüpata, aga ma näen, et sa püüad. Kui sa suudad hobuse alt niimoodi läbi pugeda, et sa jalgu maha ei pane, siis sa saad nelja kätte. Pugeski alt läbi. Sai oma neljakese kätte ja oli igitänulik õpetajale võimaluse eest kuidagi teistmoodi hinne välja teenida.“

Valdo tõdeb, et ilmselt ongi kahesuguseid õpetajaid. „Need, kes on hästi ranged ja oma programmis kinni ja on selliseid inimlikke õpetajaid, kes saavad sust aru ja pakuvad mingeid muid lahendusi, et okei, et kui sa ei suuda ikka kirjandeid kirjutada, siis äkki sa teed seda mingil muul moel, et sa näitad oma initsiatiivi ja loovust. Alati on variant B olemas ja see on hea, kui õpetajad neid samamoodi julgustaks, mitte maha ei teeks.“

Ta soovib õpilastel õpetajatega inimlikul tasandil läbi saada. „Alati on mõnus, kui 20 aasta pärast õpetaja ka sinu nime mäletab: „Aa näe, Jüri, ma mäletan sind väga hästi. Jääge meelde ühesõnaga, ärge olge hallid hiirekesed – seda rikkamaks te ise muutute ja täisväärtuslikumat elu elate.“

Ta kordab, et koolis ei tasu käia ainult õppimise pärast, kuid see on siiski oluline. „Elage koolis noorteelu: suhelge, armuge, pettuge – tundke kõiki tundeid. See on vähemasti selline kontrollitud keskkond, kus sa saad eluks vajalikke kogemusi kogeda. Pärast, kui kooliseinu enam ümber ei ole, on lihtsam hakkama saada, kui sul on mingisugused aimdused juba hiljem kooliseinte vahelt olemas.“

Koolikaaslastega soovib ta hästi läbi saada, neid toetada ning nendega suhelda, teha koos igasuguseid asju. Tema abikaasa on pärit sellisest klassist, kes siimaani omavahel ei suhtle. “Nad ei käinud läbi, polnud ühiseid teemasid, huviseid, läbikäimist. Kannatasid kooliaja ära, kõik, kool sai

läbi ja tühi maa. Kurb on vaadata, et kui palju rikkam oleks võinud ka praegune elu olla, kui oleks kooliajal mingeid asju võib-olla teistmoodi tehtud või otsustatud. Ärge magage kooliaega maha! Elage täiel rinnal.“

32. Keskkooliga ongi tema arvates põnev see, et päris palju dünastiaid on selle aja jooksul tekkinud. „Näiteks minu vend käis selles koolis. Kui tema lõpetas, siis olin mina 1. klassis, andis nagu teatepulga minule üle,“ mõtiskleb Valdo. Tema isa käis koolis n-õ abitöödel, oli tehnik või kui oli vaja laudu, lukke või akent parandada, siis parandas, käis pärast tööd haltuurat tegemas.

Kui Valdo lõpetas, õppis ka tema vennatütar juba samas koolis. Siis tuli ka vennapoeg samasse kooli. Samuti teab ta mitmeid klassikaaslasi, kelle vanem vend või õde on juba meie koolis käinud. „Kui elukoht jääb samaks, siis tulevadki lapsed ju samasse kooli. See on väga äge, mõni vanem õpetaja võib-olla veel mäletab, et aa jaa ma olen sinu ema või isa või onu või tädi kunagi õpetanud.“

Muidugi võib see olla teinekord takistuseks ka. „Kui on keegi olnud kooliajal äraütlemata suur ludri või paistnud silma mingisuguste mittehea käitumise poolest või on keegi olnud mingis aines täielik tumba nagu mina olin umbes keemias. Teinekord võivad õpetajad üle kanda, et ei no muidugi, sul juba isa ei saanud sellest keemiast aru. Sina oled nüüd samasugune, sest ega käbi ei kuku kannust kaugele – samasugune loll.“ Ta loodab, et sellele tasandile asja keegi kunagi ei vii.

Pigem on see tema arvates ju lahe, et põlvkonnad käivad samades pinkides istumas ning mainib ära ka selle, et paljud vilistlasedki on tulnud 32. Keskkooli õpetama. „See on nagu omaette mikroorganism, mis on kasvanud,“ leiab Valdo.

Tema arvates on tänapäeval 32. Keskkool ikka väga hubane ja äge. „Teeb kadedaks – meie ajal olid teistsugused võimalused ja teistsugused tingimused. Olge õnnistatud sellise ägeda keskkonna üle. Edu teile!“ soovib ta praegustele noortele.

Roberta Elisabeth Kollo, 11C